

3. Іванишин В.В., Шувар І.А., Бахмат М.І., Сендецький В.М. та ін. Солома, післяжнивні рештки і сидерати – агротехнологічні елементи біологізації сучасного землеробства: монографія. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. 292 с.

4. Козіна Т.В., Сендецький В.М. Вирощування гірчиці білої на насіння та сидерат. *Актуальні питання сучасних технологій вирощування сільськогосподарських культур в умовах змін клімату*: збірник наукових праць всеукр. науково-практ. конференції. Кам'янець – Подільський, 2017 р. С. 99-101.

5. Козіна Т.В. Інноваційні технології сидератів гірчиці білої. *Технічне забезпечення інноваційних технологій в агропромисловому комплексі*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції, (Мелітополь, 01-26 листопада 2021 р.) Мелітополь: Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, 2021. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/tsst/wp-content/uploads/sites/6/kozina2021.pdf>

УДК 631.42:631.416.2

АГРОХІМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ҐРУНТІВ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ВМІСТОМ РУХОМИХ СПОЛУК ФОСФОРУ

Крупко Г.

канд. с.-г. наук, в. о. директора,

Рівненська філія державної установи «Інститут охорони ґрунтів
України»,

с. Шубків, Рівненський район, Рівненська область

Сьогодні земля, як і біосфера в цілому, перетворилася з системи, що контролюється природними факторами, в систему, яка працює під сильним впливом антропогенних факторів. Особливе місце серед факторів, які визначають родючість ґрунтів, належить фосфору в зв'язку з його значенням у біологічних процесах обміну речовин у рослинах.

Його вміст у ґрунтах залежить від їх гранулометричного складу, вмісту гумусу, а також наявності фосфоровмісних мінералів. Неоднакову інтенсивність збіднення рухомими фосфатами по зонах області можна пояснити різним у них ґрунтовим покривом. Найстрімкіше збіднення фосфором проходить у районах зони Полісся, де ґрунти мають слабку буферну здатність, швидко реагують на рівень господарської діяльності по збереженню або втрачання родючості. У ґрунтах загальний вміст фосфору, як правило, нижчий, ніж азоту й особливо калію. Його вміст у різних типах ґрунтів коливається в межах 0,04-0,22 % і залежить від механічного складу ґрунту і вмісту в ньому гумусу.

Результатами досліджень встановлено, що за даними XI туру (2016–2020 рр.) обстеження по забезпеченості рухомими фосфатами ґрунти області розподілилися на такі групи: з дуже низьким вмістом (менше 26 мг/кг) – 5,7 тис га (2,0 %), низьким (26–50 мг/кг) – 20,3 тис га (7,0 %), середнім (51–100 мг/кг) – 73,1 тис га (25,2 %), підвищеним (101–150 мг/кг) – 69,1 тис га (23,8 %), високим (151–250 мг/кг) – 104,6 тис га (36,1 %), дуже високим (більше 250 мг/кг) – 17,0 тис га (5,9 %).

Порівнюючи площі ґрунтів області до попереднього туру обстеження спостерігається перерозподіл площ по групах забезпеченості (табл. 1).

Зокрема, площі ґрунтів районів поліської зони з дуже низьким вмістом зменшилися на 5,1 %, з низьким на 7,0 %, площі з підвищеним та високим вмістом збільшилися відповідно на 3,3 % та 8,3 %. Така сама динаміка відбувається у районах лісостепової зони. В цілому в ґрунтах області також спостерігається тенденція зменшення площ з дуже низьким і низьким вмістом, а збільшення з високим вмістом.

Таблиця 1

Перерозподіл площ обстежених земель за вмістом рухомих сполук
фосфору

Район	Номер туру обстеження	Розподіл площ, %					
		дуже низький	низький	середній	підвищений	високий	дуже високий
		(< 26)	(26– 50)	(51–100)	(101–150)	(151–250)	(> 250)
Полісся	X	9,2	19,3	31,0	19,0	17,3	4,2
	XI	4,1	12,3	32,3	22,3	25,0	4,0
	відхилення	-5,1	-7,0	1,3	3,3	8,3	-0,2
Лісостеп	X	2,4	5,9	23,1	24,5	34,4	9,7
	XI	0,7	3,9	21,0	24,8	42,7	6,9
	відхилення	-1,7	-2,0	-2,1	0,3	8,3	-2,8
Область	X	4,3	9,7	25,3	23,0	29,5	8,1
	XI	2,0	7,0	25,2	23,8	36,1	5,9
	відхилення	-2,3	-2,7	-0,1	0,8	6,6	-2,2

За результатами агрохімічної паспортизації двох останніх турів обстеження відмічається підвищення вмісту рухомих сполук фосфору на 7 мг/кг ґрунту, середньозважений показник становить 138 мг/кг ґрунту.

У районах зони Полісся спостерігається позитивна динаміка. Середньозважений показник у районах зони Лісостепу збільшився на 7 мг/кг ґрунту і становить 151 мг/кг ґрунту. Негативна динаміка спостерігається лише в ґрунтах Гощанського, Радивилівського та Рівненського районів.

Важливим заходом щодо підвищення вмісту рухомих сполук фосфору у ґрунті є застосування добрив (табл. 2).

Так, у темно-сірих лісових ґрунтах і особливо в чорноземах незначне підкислення ґрунту внаслідок систематичного внесення мінеральних добрив підвищує рухливість основних мінеральних сполук фосфору – фосфатів кальцію.

Тому фосфор, нагромаджений у такому ґрунті, більш рухливий і доступний для рослин, ніж залишковий фосфор гною. Залишковий фосфор розчинних фосфорних добрив швидко включається в хімічні, фізико-хімічні і біологічні процеси, які відбуваються в ґрунті.

Таблиця 2

Внесення мінеральних добрив по роках, кг на 1 га посіву
сільськогосподарськими підприємствами Рівненської області

№ з/п	Райони	2011–2015 рр.				2016–2020 рр.			
		всього, кг/га	в тому числі			всього, кг/га	в тому числі		
			азотних	фосфорних	калійних		азотних	фосфорних	калійних
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Зона Полісся									
1	Березнівський	44,3	34,6	4,6	5,1	109,8	71,7	20,6	17,5
2	Володимирецький	13,2	8,9	2,1	2,2	62,8	42,9	10,7	9,2
3	Дубровицький	20,1	10,9	4,4	4,8	56,5	42,9	8,0	5,6
4	Зарічненський	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5	Костопільський	56,7	44,9	5,7	6,1	122,0	73,5	22,0	26,5
6	Рокитнівський	4,3	4,3	0,0	0,0	98,8	77,2	10,7	10,9
7	Сарненський	23,2	15,0	4,0	4,2	27,8	18,1	5,7	4,0
Всього по зоні Полісся		28,1	20,0	3,9	4,2	79,6	54,4	13,0	12,2
Зона Лісостепу									
1	Гощанський	126,9	79,6	13,8	33,5	95,8	67,9	14,9	23,0
2	Демидівський	85,6	63,2	8,1	14,3	158,9	111,9	17,3	29,7
3	Дубенський	102,6	71,7	15,8	15,1	159,7	117,7	20,2	21,8
4	Здолбунівський	109,0	83,8	11,2	14,0	150,3	109,8	15,6	24,9
5	Корецький	116,1	63,0	20,6	32,5	92,4	63,4	14,7	14,3
6	Млинівський	215,3	112,2	26,9	76,2	247,7	137,4	36,3	84,0
7	Острозький	109,6	65,7	20,1	23,8	155,0	104,9	26,0	24,1
8	Радивилівський	173,9	101,1	24,0	48,8	197,7	119,1	28,2	50,4
9	Рівненський	94,6	60,4	12,0	22,2	119,7	94,4	15,3	10,0
Всього по зоні Лісостепу		110,3	65,6	15,3	29,4	155,2	102,9	20,9	31,4
Всього по області		67,6	40,7	9,4	17,5	117,5	78,7	17,0	21,8

Найвищі показники внесення фосфору з мінеральних добрив на 1 га посіву в господарствах Млинівського, Радивилівського, Острозького та Костопільського районів, де було внесено відповідно 36,3, 28,2, 26,0 та 22,0 кг/га поживних речовин фосфору. Найнижчий показник по внесенню фосфору з мінеральних добрив в Сарненському, Дубровицькому,

Рокитнівському та Володимирецькому районах зони Полісся, де всього внесено відповідно по 5,7, 8,0, 10,7 та 10,7 кг/га поживних речовин фосфору, у Зарічненському районі практично мінеральні добрива не застосовували.

Висновок. Порівняння тих площ, що обстежувалися у двох турах, спостерігається тенденція стабілізації вмісту рухомих сполук фосфору в ґрунтах області. Це пояснюється запровадженням мінімальної обробки ґрунту, збільшенням внесення мінеральних добрив, зокрема фосфорних в 1,8 рази, застосуванням засобів біологізації в землеробстві, в першу чергу, заорювання соломи та інших поживних решток, використання сидератів.

УДК 631.95:637.12

ЗАБРУДНЕННЯ ҐРУНТІВ РУХОМИМИ СПЛУКАМИ СВИНЦЮ НА МОНІТОРИНГОВИХ ДІЛЯНКАХ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Крупко Г.

канд. с.-г. наук, в. о. директора,

Рівненська філія державної установи «Інститут охорони ґрунтів

України»,

с. Шубків, Рівненський район, Рівненська область

Моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення це один із заходів у галузі охорони земель, позаяк основними завданнями моніторингу земель є прогноз еколого-економічних наслідків деградації земельних ділянок з метою запобігання або усунення дії негативних процесів. Погіршення екологічного стану земель сільськогосподарського використання та масштабне поширення ґрунтових деградаційних процесів зумовлюють потребу суттєвих змін у господарській діяльності людини і впровадження дійового контролю за станом земельних ресурсів [1–4].